

DEAK ZOLTÁN

1972

Manhattan felhőkarcolói közt — repülőgépek, kikötő hajók, utcákon ügyletkötésre futkosó emberek rohanó zajában, — alig egy éve nyílt egy kis sziget.

Az Abey hotel harmadik emeleti egyik szobájában. A klub.

Neve is jelzi, régi otthoni mintára, de mindig ujat és igazat akaróan, hogy a Pharos, a szellem lángjának hívői, napszamosai sereglettek ide, a hosszú évek társtalansága, egyedülléte után, boldog örömmel, levegőt szivásra várón. Ugy, hogy még a világbani kis magyarságunk is szabaduljon fel minden torzsalkodás — ha éppen nem gyűlölet — végességétől.

A heti "szerda-esték", rövid egy év alatt, irodák, színházak, közéleti nagyságok, Nobel-díjas tudósok és mind ebben nagy magyar elgondolások Mekkájává váltak. Amerikát Európával összekötően, politikán túl, a tudás, a tehetség fényében, az itt megforduló szereplőkkel.

E szavakból is már bőségesen sejthető, hogy az, aki mindezt megvalósíthatta, összehozta, csak olyan valaki lehetett, aki napi végeségek, otthoni vagy idegenbeni életünk bajai- elképzelései fölé tudott emelkedni.

abbey

Irta: IVÁNYI ZOLTÁN

Vihar egy "fészekben"

1972 Feb. 6.

AMERIKAI MAGYAR VILÁG

Aki valahogy úgy született, úgy lépett, tett az emberség és a magyarság érdekében, hogy ez az egyéni funkció valóságos "szent tűzben való égés"-nek számított.

Ujságíró volt és költő. Legfőképpen ama kevesek egyike, aki a világba kifutó hátusugárral tudott harcolni otthonról mentett igazságunkért.

A szerda-esti csoda-sziget és alkotójának értékelése más helyre tartozik.

Most e pár sor az események szomorú fényében csak felvillant egy fátylat: mi történt ez év január 5-ére tált szerda estén, az ide igyekvők érzésrekeszeiben.

Azzal az emberrel, aki szárnyait amolyan apa-madárként, a "fészek"-re terítette minden alkalommal és várta hiveit.

És akit történetesen úgy hívtak: Deák Zoltán.

A régi Pest, az Újvilág, itteni vagy otthoni ismerőse ez a név. Akinek legutóbbi szerzői estjén különös él-

ményként hatott látni, hogy lelkülete a szeretett magyar fővárost, a legutolsó faluval is egybekötötte. Ugy igazán, a népéért való aggodásában és szeretetében. Itt, idegenben is.

Iványi Zoltán

Nos, a mosti szerdán ide belépőt, mintha hirtelen bombatalálat érné. Vagy valami féle új planétáról küldött hihetetlen híradás.

— Zoltán "elment," ma hainalban.

És amint hirül vesszük a hihetelent, hirtelen meginog minden, a különben csendet, békét és mégis új szellemi eseményeket jelentő "Fészek" szobájában.

Az eddig ismert arcok egymásba mosódnak, Zoltánt keresőben.

Az előadói asztal és mikrofonja ürességével válik kérdőjellé, hogy miért is vennék már hasznát?

A gazdag kepanyag a falon, jelenbeni emigráns művészeinktől, vagy éppen a régiek, melyek muzeumi érdekességként "Fészek-fényképeket" őriznek a multból, Babbitssal, Kosztolányival, Móricz Zsigmonddal, Szép Ernővel és így tovább, mint-ha körtáncot járna.

És akik itt most mozognak, tehetetlenül tanácstalanul, nagyon sokan a multból ismerős nagyságok közül, volt otthoni vagy itteni írók, színigazgatók, operaénekesek, mintha tördelnék kezüket: mit lehet ezután tenni, segíteni. A Fészekkel. Nélkülé . . .

Igen, igen, itt most minden csupa lelki zűrzavar. Minden halandósági lehetőség, újvilági agyszélhűdés és sziv-attak ismeretén túl is, mindenki kérdez, de feleletet nem kap. S elgázitóul csak a hangok, a beszélgetések foszlányában kaphatunk megfogható pontot az elárult "Fészek" ügyére.

Méltatja őt a köziró. A politika otthoni és itteni képviselőjei közül kettő is. Az arván maradt nyáj példaza-

tával, és shakespearei idézettel: hogy nincs halál a tetek értékelésében . . .

Barátja, az orvos, a kitünő humorista és finomhangú költő szól:

A Szilveszter-esti Hacsek-Sajó jelenetet én tálaltam fel nekik, hogy eljátsszák. Éppen a "mondj valamit a költőről is Sajó" kérdésben. Amit ő játszott el . . . És abban idéztem verskötetének címét: "Nemrég meghaltam". Milyen groteszk dolog . . . a szövegben az volt: "A halottakról jót vagy semmit" . . . Lám, a humor komolyra fordult . . . Dehát ő el igazán, hogy könnyedén, humor-

ral is tanított ha kell, a legnagyobb kérdésekben. Róla pedig mást nem lehet csak jót.

És végül idézi a többiek közt, meghitt színigazgató barátja:

— Igen, igen, emlékszem, a múlt szerdai ülésen történt. Esztike a felesége kért mindnyájunkat, hogy valaki néha váltsa fel Zoltánt. A munkájában. Mert sokszor előfordul, hogy az éjszakai pihenésre térőn ő elköszön és tovább gépel.

Aztán amint a beszélgetések nincstelelet-magányában mindnyájunkra ráhull a némaság, a fájdalomtól körforgásba repített tárgyak-képek, butorok között csak ülünk, járkálunk és kérdezzük:

— Fekete szerda? . . . a Fészek klubban? . . . Ki fogja őt valaha is pótolni?

